

Te Peretitenira'a No Porinetia farani

PIHA PUTURA'A PARAU 'API Mahana toru 18 nō mati 2020

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

0,4% te topa 'ô te mau târifa 'i fepuare

'Ua topa te mau tarifa hoo 'i fepuare 'i ni'a 'i te faito 0,4% 'e 'ua vai i te faito 99,63%, teie toparaa tei te pae 'ia 'ô te Mau mâa 1,2% 'e 3,6% 'i te pae 'ô te niuniu 'e te 'itenati.

'I nia 'i te 12 'âva'e, 'iâ 'âmuihia, 1,0"te maraaraa. 0,1"te toparaa i te pae 'ô te rima ohipa 'i fepuare 2020. 'I te pae 'ô te utaraa ta'ê atu te tere 'i te ara 'uâ îti mai 0,3% 'i fepuare nei. 1,1% te maraa nô te roaraa 12 'âva'e.

Nô fepuare noa, 'uâ vai noa te pae 'ô te paturaa rarahi 'i te faito 109,07. 0,2% te toparaa 'i te pae 'ô te mau tauihaa uira, 0,4% nô te mau tauihaa punu.

00,1% te toparaa 'i te pae 'ô te mau paturaa fare, 'e te mau tôro'a rii tâpiri. Nô te 12 'âva'e 'uâ maraa 0,4%, 'i ni'a 'i te 12 'âva'e 'uâ nuu te pae 'ô te paturaa fare 0,5% 'e 0,2% 'i te pae 'ô te paturaa rarahi.

Rururaa 'imira'a faufaa 2020 : te ohipa ôti 'e te mau 'avei'a 'âpî

Faanahohia 'i raro a'e 'i te pautiraa 'â te Peretiteni 'Āpo Porinetia, 'avarihia 'e te Mono Peretiteni 'ô te fenua. Te rururaa mâtâmua roa 'ô te 'imira'a faufaa 'ô tei tupu 'i te 23 'ô tenuare nei. E rave rahi tumu parau 'e rave rahi ato'a taata arata'i ohipa 'ô tei ti'a mai, tai'ohia 'e 400 taata 'i te taima 'iritiraa.

'E mau fatu 'ohipa, feiâ 'ôpuaraa tâ râtou 'e mau faatere ohipa 'â te Hau tei 'âmui mai nô te faatupu 'i te mau 'aitauraa parau faufaa rahi 'itehia 'e râtou 'i te ara 'e 'i te fenua nei. 'Uâ haapûroto ti'a ato'ahia teie rururaa 'e 'ua tai'ohia 'e 8 000 taata tei hi'o 'i teie rururaa.

Nô te Mono Peretiteni 'uâ riro ato'a teie rururaa 'ei taima nô te faa'ite 'i te hôho'a 'ô te 'imira'a faufaa 'a Porinetia. Tupu ato'a tu ai te mau 'aitauraa mana'o 'i ni'a 'i te mau fifi 'e vai nei : te faufaaraa nâ te mau taiete 'iâ faaâpî 'i tâ râtou hi'oraa ohipa, te faufaa rahi 'iâ faatanohia 'i ni'a 'i te mau faatureraa 'o te 'imira'a faufaa 'e maiha mai 'e te faufaa rahi 'iâ 'âpiti te tutavaraa ohipa 'e te mau fenua tâpiri 'ô te fâreirei ato'a nei 'i te mau fifi a tâtou nei.

'E tupu te 2raa 'o te rururaa 'i roto 'i te piti 'ô te ono 'âva'e 'ô 2020, 'i reira 'e tupu ia te faahohonuraa ohipa 'ô tei haamatahia mai.

Présidence de la Polynésie Française

Service de la communication

communication@presidence.pf - 40 47 20 00

Parau faati'a taa'ê nô te poro'iraa tereve painapo

Nô te îti 'o te painapo, e fifi nei te fare tâviriraa painapo 'i Moorea, 'e nô te tâpe'a noa 'i tâ na tâviriraa vaiharo 'e te uâina painapo, te ani mai nei ia 'i te Faatereraahau 'iâ nehenehe a'e 'ia na 'i faahaere mai 'i te tereve painapo nô ara mai.

'Uâ fârii te 'Apooraahau 'iâ poro'i te taiete JFM 'i te tereve painapo mai te 'ômuaraa 'ô mê tae atu 'i te 31 'ô titema 2020.

Tauiraa tahua mâtutu 'a te tomite roto nô te mau mâtete ohipa 'a te CCISM

'iâ au 'i te faaotiraa mana 'a te Apooraahau nô te 4 'ô tetepa 2000, 'e faahepohia te Piha Tapihoo 'e Tapihaa (CCISM) 'iâ tuu 'i tâ na mau 'ôpuaraa mâtete ohipa 'i rari a'e 'i te hi'opo'araa 'a te tomite roto nô te mau mâtete, 'iâ hau atu 'i te 3 mirioni toata.

'Uâ haamana te 'Apooraahau 'i te tauiraa 'o te arata'iraa roto 'a te CCISM 'e 'uâ faauta 'i tâ na tahua 'i te 8 mirioni toata, 'iâ au 'i te ata'iraa ture a te Febua nô te mau mâtete ohipa a te hau 'e vai nei.

Haamanaraa 'i te tapura faufaa matahiti 'a te pû numeraraa 'a Porinetia

'Uâ haamana te 'Apooraahau 'i te tapura faufaa matahiti 'a te ISPF, nô 2020, 'ua vai 'i te 'aifaitoraa 'e 561 310 000 toata tei ô mai 'e tei faa'ohipahia.

Ta'ê atu 'i te mau piaraa parau nene'i matau noahia, â roto 'i teie tapura faufaa matahiti nei 'e nehenehe roa 'iâ na 'e faatupu 'i te mau titorotororaa ohipa, « Fetii e Fenua » nâ reira 'i te pae 'o te fâriiraa râtere, 'e te mau faa'ohiparaa moni 'a te râtere i te fenua nei, nâ te reira 'e haapâpû mai 'i te vairaa 'o te 'imiraa faufaa 'ô teie tuhaa 'imiraa 'a te fenua nei.

Faa'ohiparaa 'i te faaueraa mana 'â te Haapiiraa Tôro'a Moana 'a Porinetia

'Uâ haamana te Apooraahau 'i te tâpura faufaa matahiti 2020 'â te Haapiiraa Tôro'a Moana (CMMPF) 'i ni'a 'i te 'aifaitoraa 'e 264 949 020 toata moni ô 'e tei faa'ohipahia, 'e 238 424 014 toata nô te tereraa ohipa 'e 26 525 006 toata nô te faatupuraa ohipa.

'E pû teie nâ te Hau tâ na ohipa 'ô te faaineineraa ia 'i te feiâ tôro'a moana, te mau 'ôfitie 'e 'ihitai nô te mau pahî ferêti, pahî tautai 'e te tâato'araa 'o teie tôro'a.

Te tauiraa 'ô faatereraa a te tômite hi'opo'a 'i te mau taiete tivira nô te mau paturaa fare tôtiare 'i te piha hâpa'o 'i te nohoraa 'ê te 'oire

'Ê faaotiraa mana nâ te 'Apooraahau nô te 15 'ô tetepa 2016 'e faa'ohipa ra 'i te ture Fenua 'ô tei ppupû 'i te tî'auraa ohipa 'i roto 'i te Faatereraa 'ô te pû 'imiraa faufaa (DGAE), te piha tôro'a 'ô te Tômite tî'aau 'i te mau taiete tivira 'ô te nohoraa totiare (CCOPLS).

Te vaiiho mai nei ihoâ te mau taiete tivira 'i tâ râtou mau 'api parau faati'a 'i roto 'i te piha ohipa 'â te tômite hâpa'o 'i te mau hi'opo'araa, te faati'araa 'i te mau pu'e parau mana, te vauvauraa 'e te faanahoraa ohipa 'â te tômite mâtutu.

Nô te faa'ohie 'i te tereraa ohipa 'ô te poritita 'ô te nohoraa, 'ua faaoti te 'Âpooraahau 'ê hôro'a te faatereraa 'ô te Tômite hi'opo'a 'â te mau taiete tivira nô te mau nohoraa tôtiare 'i te Faatereraa nô te nohoraa 'e te 'oire.

Haamanaraa 'i te hô'ê tarena faarava'i nô te mau paturaa nohoraa totiare

'Uâ vauvau te faaterehau nô te nohoraa, 'i mua 'i te 'Apooraahau, te târena faarava'i nô te mau paturaa nohoraa totiare 'â te OPH, nô te hô'ê tapura faufaa 2,147 miriâ toata.

'E haamata te OPH 'e patu 'e piti 'ôpuaraa. 'e paturaa 'e 30 fare 'e te tâtâ'iraa 'e 24 nohoraa totiare, numerahia 'e 2,1 miriâ toata.

Te 'ôparaa 'i ni'a 'i te fenua ra Viénot 'e vai 'i Afaahiti 'e te tâtâ'iraa 'i te mau nohoraa 'i Mariani 'i Faaone 'e mau fare fatuhia na 'e te Hau nui, 'e 'i muri mai 'i te OPH, nâ te Fenua 'e te Hau nui 'e amo 'i teie tapura ohipa.

- 'E amo mai te Hau nui 552 569 491 toata 'e te Fenua 674 430 509 toata nô Viénot ;
- Nô Mariani 'e amo te Hau nui 'e 409 747 899 toata tâ te Fenua 510 252 101 toata.

Nâ te teimaha 'ô te faufaa faa'ohipahia nô teie 'ôpuaraa 'e parau mai ra 'i te nuuraa pâpû 'o te ohipa 'â te OPH nô te totiare, 'e te faa'ite ato'a mai ra 'i te tûtavaraa rahi 'a te Faatereraa Fenua nô te mau nohoraa totiare 'e te tîneiraa ihoâ râ 'i te mau pûhaparaa ruperupehu mai tâ na 'i 'euhe na 'i roto 'i te târena 3000 nohoraa.

EGAT : târifa 'âpî nô te huti mai 'i te feiâ huipôpô 'âpî

'Uâ haamana te 'Apooraahau 'i te neheneheraa 'i te EGAT 'e 'iâ faarava'i 'i tâ na arata'iraa ohipa huipôpô nô te feiâ hâpii 'âpî 'i te ohipa huipôpô, mai te haamauraa 'i te târifa matahiti nâ te mau taatiraa.

Te fâ 'e tîtauhia nei nô te huti mai ia 'e 50 a'e taata huipôpô 'âpî 'i te matahiti, 'e haamau ato'a 'ô ia 'i te mau târifa mâmâ a'e nô te râtere 'ô te pahî ra Gauguin, te nuu rii mâite noa ra te faa'âpîraa 'ô tâ na mau râve'a mai te fare fâriiraa.

Te taote Van Mai Cao-lormeau taote mâ'imi tuiroo 'i rotopû 'i te mau taote mâ'imi 'ô te ao nei 'i 2019

'Uâ nômino te 'Apooraahau 'i te taote Van Mai Cao-Lormeau 'ei faatere 'âpî 'i te pû mâ'imiraa 'i ni'a 'i te mau ma'i pee 'â Louis Malardé, 'e taote mâ'imi 'itehia nâ te ao nei tapurahia 'i ni'a 'i te 'âpaparaa taote tuiroo rahi 'i 2019.

'I 2019, 'e 6 216 taote mâ'imi 'ô tei faatôro'ahia. 'ô te taote Didier Musso, tei piri mai 'i â na, 'e 'ô tei ohipa mai na 'i roto 'i tâ tâtou pû ILM.

'I mua roa 'ô te mau piâraa parau 'a te taote Cao-Lormeau tei hiti pinepine mai te ma'i zika, hiti ato'a mai ai ho'i tâ tâtou fare ma'i 'e te institut Pasteur.

Nâ teie faatôro'araa 'e 'itehia mai ai te faufaa rahi 'ô te mau mâ'imiraa 'e ravehia nei 'e te fare mâriri Louis Malardé 'e te mau pû tâpiri 'a Porinetia nâ reira te mau pû mâ'imiraa nâ te ao nei.

'Uâ turu tâmau noa mai na 'ô Porinetia 'i teie mau mâ'imiraa nâ reira te Hau nui, 'ô Eropa, 'e mau mâ'imiraa teie 'e pâhono ra 'i te mau hinaaro 'ô te êa huiraatira 'ô te Fenua, mâ te tō'aati mai te fenua tâpiri, 'e te tûra'iraa 'i te mau 'ite 'ihi teitei.

Toru 'ôpuaraa faatupuraa ohipa turuhia 'e te Fenua

'Iâ au ihoâ 'i te poritita pa'epa'e 'i te mau taiete, 'uâ haamau mai na te Fenua 'i te mau rave'a tauturu nô te hooraa mai râtou 'i te mau tauihaa nô te haamaita'i 'i te mau taiete rii na'ina'i mai te mau faretoa 'e te mau fare tâmaaraa.

'Uâ fârii te 'Apooraahau 'e faataa 'e 7 300 000 toata. Nô te pa'epa'e 'e toru taiete 'ô te faa'ohipa 'e 27 916 237 toata 'ô tâ râtou iho moni papa. Nâ roto 'i teie turu 'â te Fenua 'e ora mai 'e 23 ti'araa ohipa ê 'e ti'a mai 11 ohipa 'âpî 'i te pae 'ô te paturaa fare.

Vairaa maita'i 'o te tauturu « aidant fetii »

'Uâ vauvau te faaterehau 'ô 'ûtuâfare 'i mua 'i te 'Apooraahau 'i te pû'ohuraa 'ô te tauturu totiare nô te mau ruhiruhiâ 'e te mau huma piihia « aidant fetii ».

Tae mai 'i teie mahana. 'uâ tauturu noahia mai na te mau ruhiruhiâ 'e te mau huma 'i roto noa 'i te mau fare hâpa'o nei 'iâ râtou. 'Uâ mana'ohia 'iâ tauturu ato'a 'iâ râtou 'e parahi noa ra 'i ô râtou nâ roto 'i te tauturu 'a te hô'e iho 'ô te 'ûtuâfare.

'Ô teie ia tauturu « aidant fetii » 'e pâhono ra 'i te faarava'iraa 'ite 'o te hô'ê 'ô te 'ûtuâfare iho, 'e nâ te mau tuati ma'i paruparu râtou 'e faaineine mai 'i roto 'i teie ohipa teimaha, 'iâ 'ore teie hâpiiraa 'e rava'i 'uâ 'iriti te hâpiiraa toro'a CFPA 'i teie 'âmaa 'e uâ itehia te maita'i 'ô tâ na raveraa nâ reira ato'a anei 'i roto 'i te mau motu.

'Uâ 'itehia te 'û'anaraa mai te mau aniraa faaô 'i roto 'i teie rave'a. tai'ohia 120 tuati tauturu 'e mau vahine te rahiraa, ê 'e feiâ ohipa 'ore ana'e.

'Uâ riro ato'a teie 'ôpuaraa 'ei tauturu totiare pâpû nô te taata paruparu 'e te taata tuati.

Te « reo 'ô te mau vahine »

Nâ roto 'i te rauraa mau 'ô te ta'ere totiare 'e te 'imiraa faufaa 'a tô tâtou nûnaa te rauraa 'i ni'a 'i te 'âanoraa fenua, 'ûa 'itehia te faufaaraa 'iâ mârâmahia 'i ni'a 'i te taupupû 'o te mau vahine mâ'ohi nâ roto 'i tâ râtou ta'o 'e tô râtou reo. Nâ teie 'i ti'a mai ai te 'ôpuaraa faattupu 'i te « Reo 'ô te mau vahine » haapa'ohia mai 'e Faatereraa 'ô te autâhō'ê 'e te 'ûtuâfare, 'a tahi a'e nei matahiti.

'E mâ'imiraa teie nô te faahohonu atu-â 'i te mau hinaaro 'o te nunaa 'e te faanahoraa 'i te mau arata'iraa 'e au nô te haamaita'i 'i te oraraa. Nô te reira 'uâ faatrehia mai teie 'ôpuaraa « te reo 'ô te mau vahine » rautihia 'i ni'a 10 vâhi taa'ê, tei te au 'ô te rahiraa 'ô te pupu 'e te rauraa 'o te fifi.

Te haapiiraa mâtâmua 'oia ho'i 'i te mau taime ato'a te haru mai nei te vahine 'i te mau tumu parau 'i tuuhia atu 'e te haamaiaata'i mai nei 'i te mau tau'aparauraa. 'i muri mai 'i teie mau tau'aparauraa i'ei'e 'e haaputuhia te mau aniraa 'e rito mai ai 'ei 'ôpuaraa.

'Uâ roa'a mai te tahi mau tatararaa 'e maha pāhonora : te arata'iraa 'i te mau aniraa 'i piha'iiho 'i te mau piha ohipa nō te faatū'ati 'i te aniraa 'e te pāhonora, te mau parau nō roto mai 'i te Util'Bus anei, nō roto mai 'i te aniraa faaō 'e te mana'o ra 'ei 'ōpuaraa parau nō teie matahiti.

Te vāhi faufaa 'o te arata'iraa ohipa 'o tei mana'ohia mai 'e te DSFE 'o tei ho'i nā muri nō te haapāpū roa 'i te mau aniraa 'i tuuhia mai na.

'E mea nā reira 'i rahi mai ai te mau arata'iraa ohipa haamauhia mai nō te hō'ē haapiiraa, utaraa taata, te pupu faatupu parau nā roto mai 'i te hō'ē taote aore rā te hō'ē piha nō te aro 'i te mau hāmani 'inora 'i roto 'i te 'ūtuāfare.

Nā roto 'i teie rāve'a 'e nehene ai 'i te vahine 'e faatupu 'i te tauiraa nā roto 'iā na iho, 'ō teie te rave'a 'e nehene ai 'i te faatereraahau nō te autahō'ē 'e tauturu 'iā tupu te tauiraa.nō reira te faatereraahau 'e faaoti ai 'e tāmāu noa 'i teie 'ōpuaraa nō 2020 'e te mana'o nei 'e tūra'i 'iā rahi atu teie 'ōpuaraa.

Te mana'o nei te faatereraa 'ō te autāhō'ē 'e te 'ūtuāfare 'iā faatupu i teie 'ōpuaraa 'i roto 'i te mau motu 'e 'i Tai'arapū.

-0-0-0-0-0-